

Skovlandbrug

SKOVLANDBRUG 2022

Udgivet af Innovationscenter for Økologisk Landbrug med støtte fra GUDP og Fonden for Økologisk Landbrug, som en del af projektet Skovlandbrug – et bæredygtigt landbrugssystem for planteavl og mælkeproduktion (ROBUST)

Tekst

Julie Rohde Birk,
Innovationscenter for
Økologisk Landbrug

Janni Tilia Granger,
Innovationscenter for
Økologisk Landbrug

Marendine Krainert Ladegaard,
Økologisk Landsforening

Lisa Mølgård Lehmann,
Københavns Universitet

August Hermann Søndergaard,
Københavns Universitet

Foto/illustration

Julie Rohde Birk,
Innovationscenter for
Økologisk Landbrug

Janni Tilia Granger,
Innovationscenter for
Økologisk Landbrug

Eva Krebs Larsen,
Økologisk Landsforening

Marendine Krainert Ladegaard,
Økologisk Landsforening

Malthe Karstensen,
Økologisk Landsforening

Faglige input

Lars Olesen,
Hesle Nygaard

Søren Jensen,
Nyborggaard

Gert Lassen,
Ellinglund

Bjarne Larsen,
Forum Østergaard

Birgit Ingvorsen,
Innovationscenter for
Økologisk Landbrug

Layout

Janni Tilia Granger,
Innovationscenter for
Økologisk Landbrug

Eva Krebs Larsen,
Økologisk Landsforening

2022 1. oplag

Støttet af:

Fonden for **økologisk landbrug**

Indhold

Forord	4
Siden sidst	6
Indledning	9
Valnødder på Fyn	10
Liv og glade insekter på Nyborggaard	13
Erfaringer fra skovlandbrugsdrift	15
Skovlandbrug i Danmark	18
Plantning af træer - hvorfor og hvordan?	20
Regler for skovlandbrug 2023	22
Sådan måler vi effekterne i skovlandbrug	24
Kulstoflagring i æbletræers vedmasse	26
Skovlandbrug og nøddeproduktion i England	29
Plantning på Høstmarked	30

En pekan fra Martin Crawfords nøddeplantage i England. Den trives godt på 10. år, men har endnu ikke båret frugt. Sorten er fra det nordlige USA.

Det innovative skovlandbrug

Skovlandbrug er en af indsatserne hos Innovationscenter for Økologisk Landbrug. Vi går nemlig forrest, når det gælder innovation og grøn udvikling, og vi arbejder for at udbrede økologien og dens metoder til gavn for hele landbrugssektoren. Vi er sat i verden for at styrke udviklingen af det økologiske landbrug og dermed være kraftcentret for fremtidens bæredygtige landbrug til gavn for hele samfundet. Vi udvikler økologien som en del af løsningen på aktuelle udfordringer inden for klima og biodiversitet, så fremtidens generationer også har en sund jord at leve på og af – ud fra et cirkulært natursyn, hvor landbrug og natur spiller sammen og er i balance.

I en tid med klimaforandringer er det mere aktuelt end nogensinde at arbejde med skovlandbrug, fordi træer i landbruget er med til at binde kulstof og dermed reducere udledningen af drivhusgasser. Samtidig bidrager træer til skygge på markerne for husdyr, og træernes rødder kan tilbageholde vand og sikre en bedre udnyttelse af vand og næringsstoffer i jorden. Med tiltagende klimaforandringer og fremtidens mere ekstreme vejr er træernes egenskaber vigtige medspillere for at sikre en frugtbar jord. Desuden er træerne med til at understøtte en større biodiversitet i og omkring markerne.

Skovlandbrug er i fremgang, og for nylig er dyrkningsformen også blevet en del af den fælles landbrugspolitik i EU i kraft af CAP-reformen, som giver de første muligheder for at tænke natur og skov i sammenhæng med landbrug. I Innovationscenter for Økologisk Landbrug er vores projekt med fokus på skovlandbrug så småt ved at gå ind i sit tredje år ud af fire. Selv om et skovlandbrug tager mange flere år om at blive etableret, kan jeg love for, at der sker noget rundt omkring i projektet, der bærer navnet "Skovlandbrug - et bæredygtigt landbrugssystem for planteavl og mælkeproduktion (ROBUST)".

Kirsten Holst, direktør
Innovationscenter for Økologisk Landbrug

November 2022

Siden sidst

ROBUST

Projekt ROBUST rundede i sommer sin to-års fødselsdag og vi er således halvvejs i projektperioden. Det betyder, at der begynder at være data klar, som skal fortolkes og formidles i løbet af de næste par år. Det gælder bl.a. for kulstofbinding i træer, næringsstofkredsløb og foderværdi i forskellige træsorter. Følg med på icoel.dk og i netværket, hvor vi løbende deler resultater.

Ny CAP giver plads til skovlandbrug

Som en del af udviklingen af den nye fælles landbrugspolitik er alle landene blevet bedt om at udarbejde en national definition på skovlandbrug, som er støtteberettiget. Økologisk Landsforening og Innovationscenter for Økologisk Landbrug har i kraft af vores mangeårige arbejde med skovlandbrug bistået Landbrugsstyrelsen i udarbejdelse af definitionen.

Fra 2023 vil det være muligt at registrere skovlandbrug med frugt og bær i rækker som tilskudsberettiget skovlandbrug. Andre former for skovlandbrug med f.eks. lavskovsarter, vil stadig skulle registreres som hidtil.

Skovlandbrugsnetværk

I 2022 har skovlandbrugsnetværket på Facebook nået 2.200 medlemmer. Netværket deler nye forskningsresultater, videoer, artikler m.m. omhandlende skovlandbrug, og der opfordres til vidensudveksling medlemmerne imellem. Alle med interesse for skovlandbrug er velkommen i gruppen her: facebook.com/groups/skovlandbrug.

EURAF

Den europæiske skovlandbrugssammenslutning EURAF fik i 2022 en ny præsident, nemlig Judit Csikvári, der er skovlandbruger og antropolog fra Ungarn. Judit blev valgt ved årets kongres på Sardinien, hvor Innovationscenteret for Økologisk Landbrug, Center for Frilanddyr og Aarhus Universitet var repræsenteret. Julie Rohde Birk fra Innovationscenteret for Økologisk Landbrug er national delegeret i EURAF og var derfor med til at stemme om den nye bestyrelse.

Danske økologiske nødder

Innovationscenter for Økologisk Landbrug har i 2022 udforsket potentialet for at øge produktionen af danske, økologiske nødder i projekt Danske Økonødder. Potentialet er stort, da der årligt importeres store mængder nødder fra udlandet, mens der produceres meget lidt nationalt. Mange landbrugere er interesserede i at opstarte produktion af valnødder, ægte kastanje og især hassel, der egner sig godt til det danske klima. Projektet følges op med endnu et nøddeprojekt i 2023, hvor vi går mere i dybden med management og økonomi.

Heterogent skovlandbrugssystem fra Wakelyns med planteavl kombineret med skov-, frugt- og nødderarter.

Indledning

Da vi i 2017 tog de første spæde skridt ud i skovlandbrugets verden, var der ikke mange, der troede på træerne som en del af det rationelle, effektive landbrug. Det var heller ikke faldet mange mennesker ind at kompromittere intensiteten af det moderne landbrug ved at begynde at plante træer i marken. Ikke desto mindre var det, hvad vi så, var begyndt at ske i udlandet.

I England talte mine kollegaer om 25% højere udbytter ved de her træplantninger, og i Frankrig hviskede de mig 36% i øret. Skovlandbrug kendte vi naturligvis fra tropisk klima, hvor det i årevis har været et vigtigt redskab for større fødevarerikkerhed og beskyttelse af landbrug mod klimaforandringer. Pludselig var der også landmænd, der etablerede skovlandbrug i tempereret klima. I marker som vores, plantede de rækker af træer, og forskerne fulgte dem og var begejstrede.

Heldigvis så Fonden for Økologisk Landbrug potentiale i vores idé om at undersøge skovlandbrug på danske bedrifter, og med en bevilling derfra var vi i 2018 rigtigt i gang. Resten er, som man siger, historie, som fører os til 2022 - og hvilket år, det har været. Jeg er aldrig før blevet kontaktet af så mange kollegaer, der vil arbejde med skovlandbrug; så mange studerende, der vil skrive om skovlandbrug og så mange landmænd, der vil drive skovlandbrug. Skovlandbrug er ikke længere den lille fikse idé. Det er et seriøst, landbrugsvidenskabeligt fagområde og har potentiale til at revolutionere den måde, vi tænker landbrug på.

Det gode skovlandbrug indeholder i sin strukturelle opbygning elementer, der giver plads til naturen, binder kulstof, øger dyrevelfærden, optimerer næringsstofudnyttelsen, forbedrer vandtilgængeligheden og beskytter mod eks-

tremvejr. Er skovlandbrugsdelen en stor nok del af det samlede landbrug, er der et reelt potentiale til, at skovlandbrug er tiltag nok til at skabe en bedrift, der er i balance på alle disse punkter. Hvis englænderne og franskmændene har bare en lille smule ret, så kan vi endda tjene penge på at dyrke skovlandbrug.

Du holder årets skovlandbrugskatalog i dine hænder. Helt fra begyndelsen har det været vigtigt for os at dele den viden, vi samler om skovlandbrug, og du kan således følge hele skovlandbrugsrejseren i de årlige kataloger. Find dem alle på Issuu.com, søg bare på skovlandbrug. Hvert år samler vi interviews med nye og gamle skovlandbrugere og med forskere, der i årets løb har involveret sig i arbejdet. Vi beskriver de nye systemer, vi har etableret, og opdaterer jer på regler for tilskud og støtte. Vi formidler nyeste viden fra indland og udland, bl.a. om effekterne, og vi bringer billedreportager fra spændende skovlandbrugssystemer eller processer som for eksempel plantninger.

Dette år er ikke anderledes. I kataloget kan du bl.a. læse en artikel af August Hermann Søndergaard, der har skrevet speciale i vores projekt ROBUST samt Lisa Mølgaard Lehmann, der skriver Ph.d. i samme. Du kan møde Lars Olesen, der har plantet flere tusinde valnøddetræer, og du kan læse om nogle af de landmænd, som vi har etableret skovlandbrug hos de seneste år. Vi har også inkluderet en guide til træplantning og et opdateret kort over danske skovlandbrug.

Rigtig god fornøjelse!

Julie Rohde Birk
Projektleder
Innovationscenter for Økologisk Landbrug

Valnødder på Fyn

Lars Olesen købte Hesle Nygaard i 1991, og ved en rundtur blev han præsenteret for et stort gammelt valnøddetræ i haven. Dét valnøddetræ skulle vise sig at blive startskuddet til en plantage med 2000 træer.

Det gamle ordsprog "ikke at kunne se skoven for bare træer" passer meget godt på Lars Olesen. En dag i 2008 gik han en tur på en af sine marker og kiggede op. Pludselig så han, at han 15 år tidligere ved et tilfælde havde fået anlagt sig en valnøddeplantage uden at vide det.

"Jeg plantede dem sammen med eg, ask og gran, for der skulle bare laves en skov. Så opdagede jeg, at der hang valnødder over det hele, og så ryddede jeg de andre, så jeg kunne få en plantage," fortæller han.

I dag har Lars Olesen en valnøddeplantage på 6,5 hektar med over 2000 træer lidt udenfor Glamsbjerg på Fyn. En valnøddeplantage, som han regner med at komme til at bruge sin tid i, når han går på pension. Valnøddeplantagen er en slags storfamilie, da alle træer har den samme mor eller mormor.

"Alle træerne er spiret fra nødder fra det gamle træ i haven eller de bedste træer fra den første generation, der nu har båret nødder. Det gamle modertræ faldt i februar 2020. Ved seneste opmåling var hun 3,85 meter i omkreds. Jeg har søgt og kun fundet ét, der var større i omfang i Danmark. Med den størrelse er det nok ikke overdrevet at tænke, at det vel er plantet omkring 1844, da gården blev bygget."

Det danske klima er faktisk ret godt at dyrke nødder i, men der skal gerne være mange flere, der kaster sig ud i nøddeproduktion. Projektet Danske Økonødder i Innovationscenter for Økologisk Landbrug går ud på at indsamle viden om økonomisk rentabel økologisk nøddeproduktion i Danmark. "Vi undersøger, hvad potentialet er for dansk nøddeproduktion i Danmark, hvem der dyrker nødder og hvilke erfaringer, de har gjort sig, og så formidler vi den viden til andre, som kunne have interesse i at begynde at dyrke økologiske nødder," fortæller projektleder Julie Rohde Birk fra Innovationscenter for Økologisk Landbrug.

Lars Olesen er én af dem, projektet har været i kontakt med. Han frøformrer sine valnødder, og derfor er der ingen af træerne, der er ens, selvom de har samme moder. "Da valnødder bliver vindbestøvede, er de alle sammen af forskellig genetik, og de bærer forskellige nødder. Så i mit lille univers, er der ingen sorter. Jeg sorterer træerne efter dem, der producerer gode nødder med en god kerne, som er nemme at knække," forklarer han.

Det er en speciel metode, forklarer projektleder Julie Rohde Birk.

"Lars Olesen er interessant, fordi frøformering er atypisk. Han ved ikke, hvilket resultat, han får. Han ved ikke, hvilken kvalitet og hvilket udbytte, han får. Han vurderer selv, at det er cirka 60 % af træerne, der bliver gode. Normalt podes træerne, så det er mere sikkert, hvilke nødder, man får ud af det. Det, der også er interessant ved Lars Olesens metode er, at han kan gøre det meget billigt. Han kan for meget få penge opformere og skabe en plantage ret hurtigt, men det er så en plantage, som det tager lang tid at få op i produktion, fordi han er nødt til at tynde ud i de træer, som ikke producerer optimalt."

Historisk set er der blevet dyrket nødder i Danmark i mange år. Hassel har f.eks. været populær, og hasselnødder har haft stor betydning for folks ernæring tidligere. Valnødder og ægte kastanje har vi også dyrket i mange år og giver et fint udbytte på vindbeskyttede arealer. Projektet Danske Økonødder undersøger også andre slags nødder ud over dem, der traditionelt er blevet dyrket i Danmark, såsom hjertenødder og mandel.

"Vi har fået nye kostråd, som siger, vi skal spise mere plantebaseret, og nødder kan komme til at spille en betydelig rolle i den forbindelse. Sådant som det er i dag, importerer vi mange nødder, men vi producerer ikke ret mange. Faktisk er der potentiale for at dyrke økologiske nødder i Danmark i en betydelig størrelse, og så kan vi samtidig udvikle landbruget, så vi kan få flere træer ind i vores landbrug. Det arbejder vi med i forhold til skovlandbrug, så vi kan kulstofbinde og skabe mere biodiversitet," fortæller Julie Rohde Birk.

Lars Olesen arbejder ikke fuldtid i sin valnøddeplantage, men det er planen, at det skal være en fuldtidsbeskæftigelse, når han går på pension. Efterspørgslen på valnødder er nemlig allerede stor.

"Indtil videre er det lykkedes mig at sælge direkte til kunderne. Jeg har en minimumsmængde på 5 kg., som private kunder, køkkener, webshops køber. Der er kun to valnøddeproducenter i Danmark, og vi er begge økologer, og der er så stor interesse, at der er udsolgt."

Projekt Danske Økonødder er støttet af Fonden for Økologisk Landbrug og løber i hele år 2022.

Lars Olesen har omkring 2000 valnøddetræer i sin plantage på Hesle Nygaard.

Liv og glade insekter på Nyborggaard

På en mark tæt ved Vildbjerg står smukke nyplantede træer og buske i lange brede rækker med god plads til at stække sig. De er en del af skovlandbruget på det økologiske planteavlbrug Nyborggaard, hvis hovedproduktion er protein og olie af bl.a. hør og hamp.

Nyborggaards ejere, Søren og Vibeke Jensen, glæder sig over, at skovlandbruget har slået rod på bedriftens jord og ser frem til at følge væksten af træer, buske og forhåbentlig biodiversitet de kommende mange år.

Sikke mange muligheder for at fouragere!

“Vi etablerede skovlandbruget på Nyborggaard i foråret 2022”, siger Søren Jensen. “Vi planlagde egentlig at etablere i efteråret 2021, men vejret var ikke med os, og vi udskød etableringen til det følgende forår. Nu står der fire parceller med rækker af frugttræer, nøddetræer og bærbuske, brudt af enkelte egetræer. Vi har også etableret biodiversitetsspids, hvor der bl.a. er plantet havtorn, slåen, tørst og hylid. Sikke mange muligheder, træerne giver for at fouragere om nogle år”.

Det er ikke kun mennesker, der får lov at nyde godt af frugterne fra det nyetablerede skovlandbrug på Nyborggaard. Håbet er at skovlandbruget vil give føde og levesteder til en mangfoldighed af liv. På marken blev der talt insekter i sensommeren 2021, inden skovlandbruget blev etableret. Senere i forløbet vender forskerholdet tilbage for at registrere udviklingen i biodiversiteten.

Forskere fra Københavns Universitet har foretaget målinger i de eksisterende læbælter på Nyborggaard for at undersøge effekterne af træer i dyrkningsfladen. Forskerne tog jordprøver og foretog løbende sugeprøver med henblik på at undersøge udledningen af kvælstof i forskellige afstande fra træerne. Udbytterne i forskellige afstande fra træerne registreres ligeledes, og der måles på biomasse og senere på kornudbytte.

“Vi har ikke observeret store ændringer i biodiversiteten endnu”, siger Søren Jensen. “Fokus har været at få træer og buske godt fra start. Indtil videre har vi renholdt omkring træerne, men til foråret sår vi langsomtvoksende græs og en blomsterblanding i parcellerne. Vi er overbeviste om, at vi på sigt vil se flere insekter og dermed også flere fugle og smådyr”.

Planlægning og etablering: Udfordringer og læring

Skovlandbruget på Nyborggaard er etableret med 2.570 træer og buske fordelt i fire plantager med 48 meter imellem i firdobbelte rækker, som er 16 meter brede. I plantagerne er der plantet spiseæbler og ribs, solbær og cideræbler, aronia og hasseltræer og biodiversitetsspids i hver ende.

Planen for skovlandbruget er lavet ud fra en række praktiske betragtninger.

“I 2019 investerede vi i en otte meter Cameleon såmaskine og radrenser samt GPS til traktor”, siger Søren Jensen. “Maskinstationen kører med 24 meter slangebom til gylle, hvilket passer rigtig godt til såbredden på otte meter. Vi har endnu ikke gjort os mange erfaringer i pløjefri dyrkning og har ikke maskiner til dette. Vi tænker derfor stadig at

pløje arealet, hvor der er etableret skovlandbrug, og vil gerne holde en vis afstand mellem frugt- og bærtræerne. Ud fra de overvejelser valgte vi at designe systemet med 48 meter mellem træer/buske. Det kan give en rimelig rationel drift, både når der dyrkes kløvergræs, og når der dyrkes hør, hamp, bælgplanter og korn. Samtidig passer det med et så-/radrensesystem på tre, fire, seks og otte meter, så ved en eventuel ændring i maskiner vil vi fortsat kunne have en rationel drift”.

“Vi lagde os fast på en bredde på 16 meter ud fra den betragtning, at der derved kunne opnås frugt- og bærtillæg, da de plantede parceller udgjorde 0,3 ha. Samtidig kunne vi etablere med rimelig afstand mellem træer og buske på fire meter”.

I det samlede design kunne der således etableres fire parceller med samme afstand på arealet. Planlægningsfasen var en væsentlig del af etableringsprocessen, og målet var, at etableringen ikke skulle ændre det velfungerende sædskifte og arbejdsangangene i planteavl, men bidrage positivt på bedriften. Et væsentligt punkt i planlægningsfasen var desuden at navigere i reglerne for tilskud.

“Da skovlandbrug stadig er så nyt et koncept i Danmark, har det sommetider givet anledning til frustrationer, at reglerne for tilskud var uklare, og at vi derfor ikke altid har vidst, hvilke tilskud, vi kunne søge”, siger Søren Jensen. “Forhåbentlig bliver det meget mere gennemskueligt de kommende år i takt med, at skovlandbrug bliver mere udbredt”.

Fremtid og afsætning

De næste par år vil der være fokus på at passe og pleje træer og buske i skovlandbruget på Nyborggaard samt etablere underbeplantning mellem rækkerne. Der skal eksperimenteres med at dyrke forskellige urter og f.eks. skovjordbær, som også kan spises.

“Skovlandbruget har indtil videre ikke givet os et stort arbejdspress, og vi regner med, den tid, det kræver at vedligeholde det, vil være fint fordelt mellem de større opgaver på bedriften. Vi regner med at beskære i vinterhalvåret og at finde hjælp til høst af frugt, bær og nødder. Måske vil de lokale efterskoleelever tjene penge til en studietur?”.

Ligeledes skal der – måske de lange vinteraftner – tænkes tanker om, hvordan de frugter, bær og nødder, som med tiden vil blive høstet fra skovlandbruget, bedst udnyttes. Nyborggaard afsætter allerede egne produkter i egen gårdbutik samt til Skarriildhus Sinatur Hotel & Konference og har herfra gode erfaringer at trække på. Drømmene er mange – egen produktion af cider, saft, marmelade mm., og forventningen er også, at kunderne er der.

“Folk er altid meget interesserede, når vi taler med dem om vores skovlandbrug og om de produkter, vi vil kunne høste derfra. Det er dejligt og motiverende!” siger Søren Jensen.

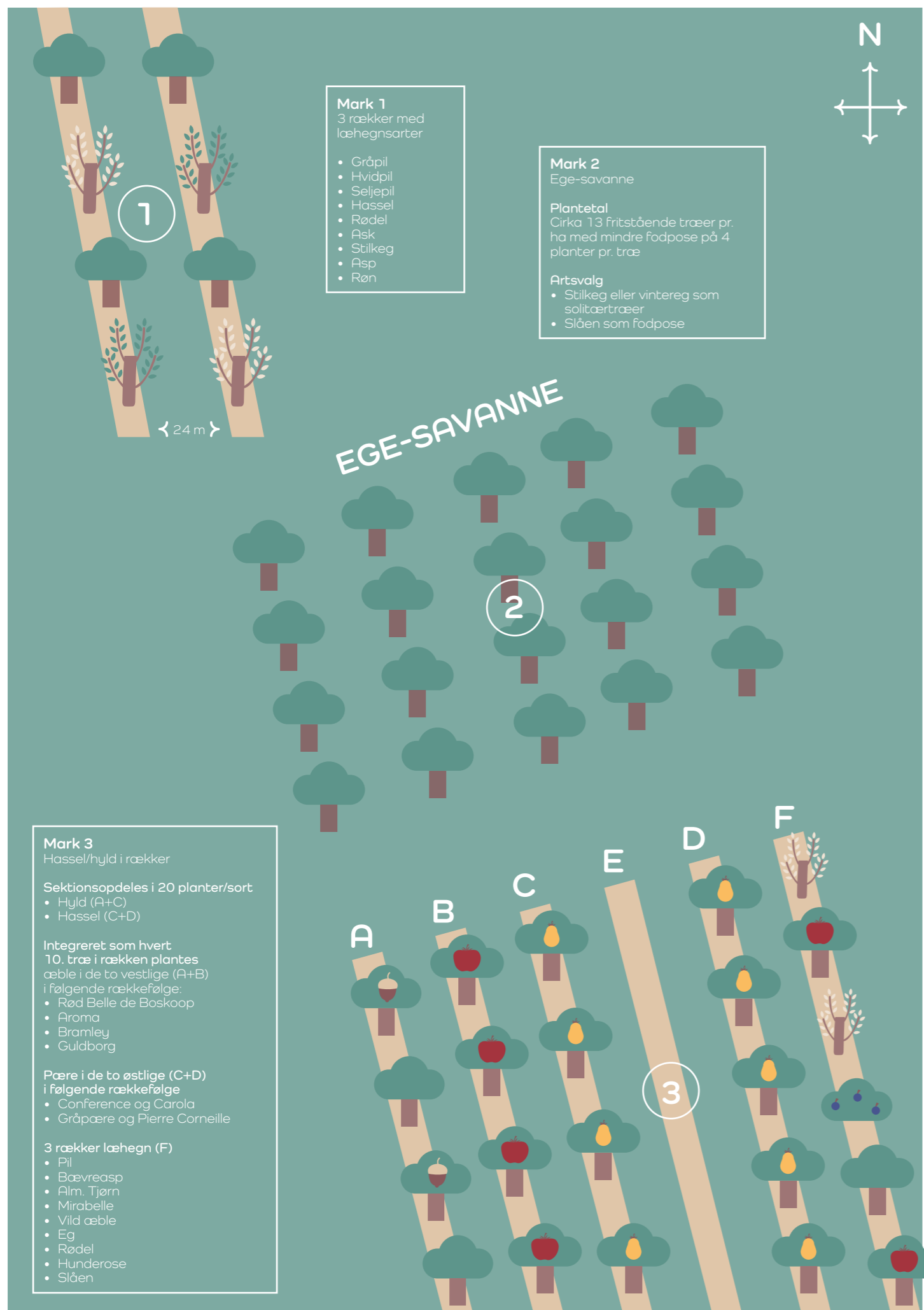
”

Folk er altid meget interesserede, når vi taler med dem om vores skovlandbrug og om de produkter, vi vil kunne høste derfra. Det er dejligt og motiverende!”

- Søren Jensen

Ellinglund: Et harmonisk landbrug med træer

ROBUST-projektet har været i gang i to år. Hvordan går det på jeres bedrift?

“Vi har erfaring i at bruge eksisterende træer i læhegn, hvor vores køer går. I starten skulle dyrene vænne sig til, at de bare kunne gå ind mellem træerne, men nu bruger de det ret flittigt. De har bedre muligheder for at tilpasse sig vejret og vælge, hvor de synes, det er rarest at være. Hvis det f.eks. regner, går de ind under træerne. Vores fornemmelse er, at dyrene udnytter det på bedst mulig måde. Senere har vi fået etableret tre-rækkede læhegn med fokus på bestøvere. Der har vi prøvet at have en bred palette af alle mulige buske, blandt andre pil, lind, hyld og hyben. De skal både kunne holde til kærerne og tiltrække fugle, der får føde derfra.”

Hvad har I lært om skovlandbrug de seneste to år?

“Vi har fået mange små ahaoplevelser. I de læhegn, vi plantede, ser vi allerede liv, vi ikke har set før. Læhegnene giver føde til fugle og småvildt ude i marken. Det har allerede kort tid efter etablering en effekt, og uden jeg (red. Gert) har været nede og

kravle, så kan jeg kun forestille mig det liv, der er i form af edderkopper og biller under buskene. Jeg har observeret, at der sidder enormt mange fugle ude i de høje træer. Det må betyde, at der er noget mad at komme efter.”

Hvordan ser de næste par år ud hos jer?

“Vi er klar til at gå et skridt længere. Vi vil gerne etablere skovlandbrug flere steder, men vi har brug for en investor, der vil være med til at starte projektet uden nødvendigvis at få udbytte de næste mange år. Udbyttet er i første omgang det liv, der skabes levested i landbruget og fortællingen om at gøre en forskel. Jeg drømmer om et system med frugttræer og bærbuske, som giver et udbytte, små iværksættere på sigt kan drage nytte af og tjene penge på. Drømmen er, at vi kan etablere 10-20 hektar skovlandbrug næste år, hvis altså vi finder nogen, der vil investere i biodiversitet. På det mere lavpraktiske plan tænker jeg, at vi kan fjerne vildthegnet omkring de etablerede læhegn næste år, så rådyr og harer kan bevæge sig mere frit omkring træerne.”

Bedrift

Ellinglund v. Gert Lassen

Nuværende produktion

Mælkeproduktion med 300 årskøer. Leverer mælken til Them Andelsmejeri.

Skovlandbrugssystem

Tre skovlandbrugsarealer med forskellige arter og funktioner.

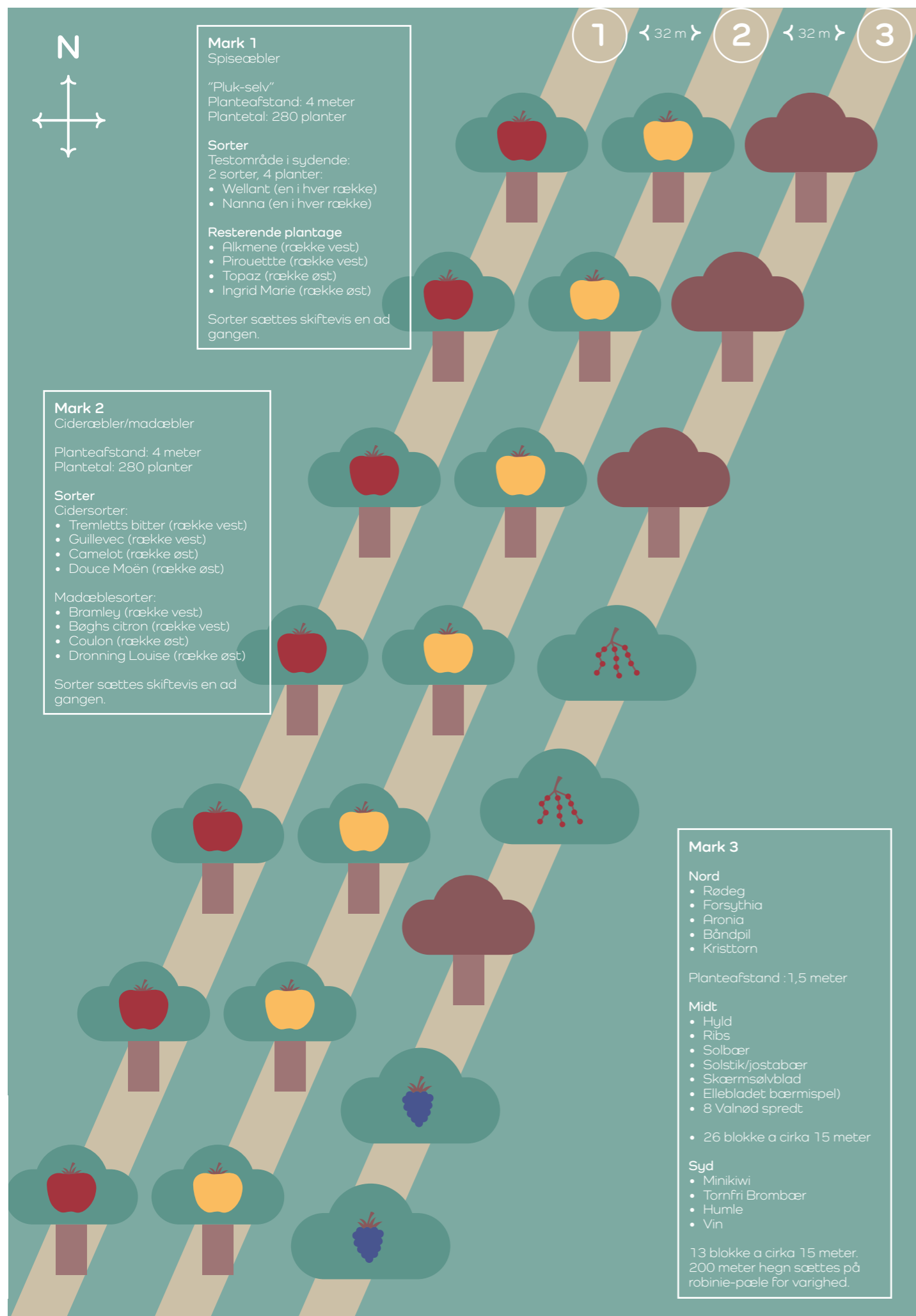
Areal

6 ha skovlandbrug ud af bedriftens 600 ha.

Formål med træer

Kulstofbinding og jordfrugtbarhed, dyrevelfærd og biodiversitet.

Forum Østergaard: Paradis for insekter og smådyr

Hvordan går det på din bedrift?

“Det går godt. Vi plantede æbletræer sidste år, og der var en del af dem, der blev angrebet af harer. Sempelthen fordi harene var hurtigere, end jeg var. Vi har vildthejn, men allerede dagen efter, vi havde plantet, havde harene været der, og da var jeg ikke i mål med vildthejnet. Jeg regner med at plante erstatningstræer i løbet af vinteren. I år har jeg også dyrket to hektar hestebønner i skovlandbruget, som gav et ganske tilfredsstillende udbytte. Jeg synes stadig, skovlandbrug er sjovt og arbejdsmæssigt er det ikke blevet mere besværligt.”

Hvad har I lært om skovlandbrug?

“Jeg vil sige, det har været en oplevelse for mig, hvor hurtigt der er kommet insekter, humlebier, sommerfugle, småkravl, fugle og hønsfugle. Jeg er faktisk blevet ret overrasket, hvor hurtigt det er gået, men det begynder at give mere og mere mening i forhold til biodiversitet, at vi har skovlandbruget.

Jeg oplever, at de dyr, der er i nærheden af skovlandbruget, bliver der, så en effekt af skovlandbruget i de andre marker har jeg ikke mærket. Det kan også hænge sammen med, at fuglene føler sig beskyttet af vildthejnet.”

Hvordan ser du fremtiden?

“Jeg regner med, vi kan blive kommercielle fra næste år, og vi kan begynde at sælge æbler, pærer og nødder fra træerne og buskene. Det bliver pluk-selv, da det er for stort et arbejde for os at plukke. Desuden har det den fordel, at folk kommer ud og oplever, hvordan et skovlandbrug ser ud og ser det liv, der er i skovlandbruget.”

Bedrift

Forum Østergaard
v. Bjarne Larsen

Nuværende produktion

Planteavl med kornafgrøder til konsum: glutenfri grynhavre, maltbyg og brødhvede. Afsætning til DLG eller mindre mølleri. Fra 2019 skovlandbruger med fem plantager med en kombination af planteavl + æble, pære, blomme, hassel, valnød og ægte kastanje.

Skovlandbrugssystem

Planteavl + æble og et eksperimenterende areal med pyntegrønt, bær, humle og vin.

Areal

21 ha skovlandbrug ud af bedriftens 160 ha omdriftsarealer og 40 ha vedvarende græs

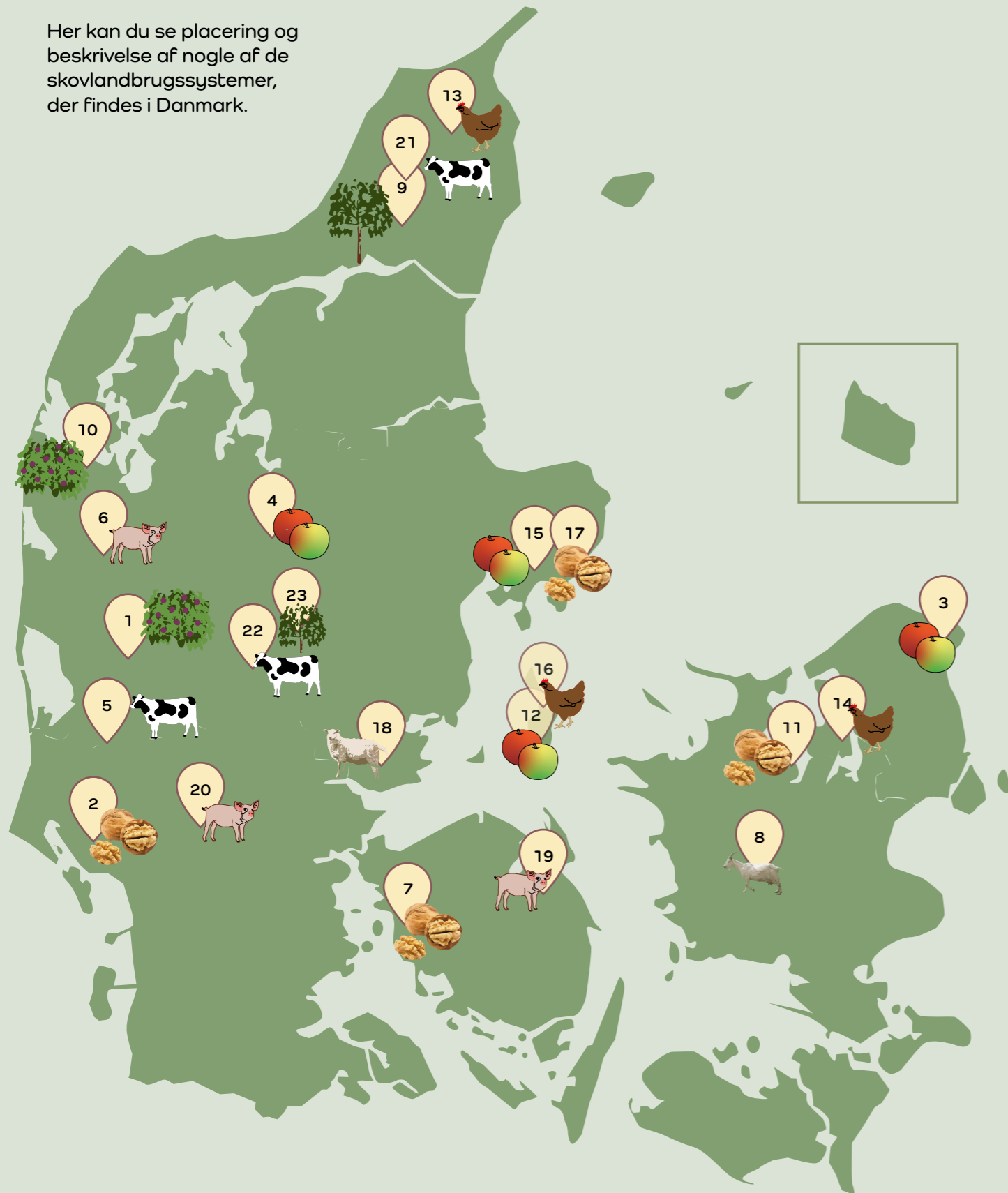
Formål med træer

Øget biodiversitet med plads til bestøvere hele året, kulstofbinding, produktion af fødevarer til human ernæring og til vilde dyr.

Skovlandbrug i Danmark

Her kan du se placering og beskrivelse af nogle af de skovlandbrugssystemer, der findes i Danmark.

1. Astrup Hedegaard Planteavl Bær	8. Katrinelunden Frugt Nødder Skovtræer Geder Fjerkræ Flerårige grøntsager	14. Skovvirke – Permakulturlandbrug ved Svanholm Diverse frugt- og nøddetræer Bær Flerårige grøntsager Høns i skov Cideræbler med gæs	18. Røngården Frugt Nødder Får
2. Forum Østergaard Planteavl Frugt Nødder	9. Ny Vraa Pil til stiklinge og kompost	15. Permakulturhaven MYRRHIS Frugt Nødder Bær Fjerkræ Kaniner Geder Flerårige grøntsager	19. Nørremadegaard Frugt Grise
3. Gurre Skovhave Skovhave Frugt Nødder Bær	10. Øster Lind Poppel Bær Planteavl	16. Yduns Have Frugt Nødder Bær Grøntsager	20. Ulvehøjgård Poppel Grise
4. Hagelsgaard Frugt Ciderproduktion Kødkvæg	11. Orø Fællesjord Nødder Bær Kyllinger Kaniner Tømmer	17. Valnøddelaug Nødder Frugt Krydderurter	21. Lille Svanholm Skovtræer Frugt Malkekvæg Grøntsager
5. Hedeagergaard Frugt Kvæg Svin Høns	12. Søkjærgård Frugt Nødder Bær Grøntsager	22. Sommerbjerg Malkekvæg Skovarter Lavskovsarter Frugt	23. Ellinglund Malkekvæg Skovarter Lavskovsarter Frugt
6. Hestbjerg Økologi Poppel Grise	13. Den gode gård Skovtræer Grise		

Plantning af træer

Hvordan - og hvorfor?

Det kan virke simpelt at plante et træ, men når du skal anlægge et skovlandbrug, er der flere vigtige forhold at tage hensyn til.

Træet

- Overvej, hvilket formål, træerne skal have, og hvilke sorter, der er mest optimale til det formål.
- Overvej og tag hensyn til tidsperspektivet i det skovlandbrug, du anlægger, samt træernes forventede udvikling og levetid.
- Overvej og tag hensyn til træets forventede højde og bredde på sigt. Det har betydning for, hvor tæt, du skal plante træerne, og hvor mange træer, du skal plante.
- Indkøb økologiske træer, hvis skovlandbruget skal være certificeret økologisk..
- Køb træer af god kvalitet, som er sunde og levedygtige. Overvej træets optimale størrelse og alder på etableringstidspunktet.

Udstyr

- En god plantespade.
- Beholder til vand.
- Bionedbrydeligt plantepap til at beskytte træet i en radius på en meter omkring træet.
- Hegn og hegnspæle til vildtsikring samt pælebor.

Plantning

- Grav et hul, der er stort nok.
- Løsn rødderne, hvis træet har stået i potte.
- Dyp rødderne i vand, inden du planter.
- Brug det jord, du har gravet op til at fylde hullet.
- Giv rigeligt vand.
- Brug evt. plantepap, der kan beskytte mod ukrudt omkring træet.

Beskyt

- Når træer er små og skal etableres et nyt sted, er de udsatte. Sørg for, de er beskyttede mod for hård vind.
- Hold ukrudtsfrit cirka en meter omkring træets rødder.
- Vand regelmæssigt.

Der er mange gode grunde til at arbejde med skovlandbrug, da træerne har positive effekter, som kommer landbrugsproduktionen til gavn. En af de positive effekter er, at træerne binder kulstof, hvilket betyder, at vi kan designe mere klimasmarte landbrug ved at plante træer på bedriften. Når vi planter træer, tager vi jord ud af omdrift, hvilket vil sige, vi kan skabe semi-permanente habitater for vilde dyr og planter og derved understøtte

større biodiversitet. Træerne kan også bidrage til bedre opsamling og udnyttelse af vand og næringsstoffer. Når der kommer nedbør i større mængder, kan træerne tilbageholde vandet og sørge for, at det er tilgængeligt for de øvrige planter på marken. Vi ser også, at træerne har positive effekter for dyrevelfærd. I et fremtidigt varmere klima med længere tørkeperioder kan træerne bidrage med skygge på marken til vores husdyr.

Plantning af ægte kastanje på Røngården. Da træerne plantes i en mark med får, beskyttes de individuelt med tre pæle og vildthejn i 180 cm. Ved plantning på marker uden husdyr kan man vælge at hegne hele marken ind i stedet.

Regler for skovlandbrug 2023

EU's Common Agricultural Policy (CAP) åbner for nye muligheder for skovlandbrug, så det er muligt at designe skovlandbrugssystemer i Danmark, der kan opnå arealstøtte i ordningerne.

Skovlandbrugssystemerne er begrænset til rækkesystemer med træer samt frugt-, nødde- og bærbuske. Regler og artsliste fastlægges endeligt i en bekendtgørelse, som vi i skrivende stund (november 2023) afventer, og vil fremgå i Vejledning om Grundbetaling 2023, når den udgives. Arealer med lavskovsarter, f.eks. pil og poppel, bli-ver ikke støtteberettigede som skovlandbrug, så de skal fortsat indberettes og opfylde arealstørrelse og plantetal.

Grundbetaling og Økologisk Arealtilskud

Skovlandbrug er støtteberettigede, hvis følgende krav er overholdt:

- Skovlandbruget er etableret som plantage i rækker med frugt-, nødde- og bærbuske og træer af arter fra artslisten – gerne i blanding. Maks. tre rækker i et bælte.
- Skovlandbruget opfylder aktivitets- og afstandskrav mellem rækkerne (maks. 40 m ved parallelle rækker).
- Træer og buske kan kombineres med dyrkning af afgrøder, f.eks. korn, grønsager eller græs, og med dyrehold.
- Der er maksimalt 100 andre træer eller buske pr. ha af en højde på mere end 1 meter.
- Skovlandbrugsdriften kan kombineres med ikke-produktive elementer og arealer, herunder f.eks. småbiotoper.
- Klynger af træer og buske under 100 m². På permanent græs dog op til 500 m².

Plantager med frugt, bær eller nødder

Kravet om plantetal for frugt- bærtillæg behøver ikke være opfyldt, for at arealet kan kategoriseres som plantage og være berettiget til grundbetaling og basistilskud under Økologisk Arealstøtte. Arealet skal dog have karakter af frugtplantage med veldefinerede rækker.

Lavskovsarealer

Lavskovsarealer er fortsat kun støtteberettigede, hvis følgende regler er overholdt

- Kun godkendte arter ift. artsliste (afgrødekoder 591, 527, 594, 592 og 599).
- Minimum antal træer/buske pr. ha for hver art skal overholdes –gælder også ved blandet beplantning.
- 8000 planter pr. ha, poppel i renbestand dog 1000 træer pr. ha.
- Arealet skal mindst være 0,3 ha og 7,5 m bredt.
- Træerne skal stævnes mindst hvert 10. år – dog hvert 20. år for poppel.
- I poppelskove må der maksimalt være 400 spredte træer eller buske pr. ha af andre arter, som er mere end

1 meter høje. Disse træer af andre arter må ikke stå i klynger.

- I alle andre lavskove må der maksimalt være 100 træer eller buske pr. ha af andre arter, som er over 1 meter i højden. Disse træer af andre arter må heller ikke stå i klynger.

Frugt og bærtillæg

For at opnå frugt- og bærtillæg under Økologisk Arealtilskud og under den nye bioordning Økologisk Arealstøtte skal en række krav være opfyldt:

- Arealet skal være sammenhængende og mindst 0,3 ha.
- Arter skal være godkendte jf. artsliste.
- Minimum antal træer/buske pr. ha skal overholdes til enhver tid for hver art.
- Planterne skal være jævnt fordelt over hele marken.
- Driften skal være plantagemæssig med veldefinerede rækker og maks. 10 m mellem rækkerne.
- Kombination med dyr er tilladt, så længe frugt-/bærproduktion er det primære.
- Samdyrkning af forskellige arter er tilladt, men minimum én art skal opfylde mindstekravet til plantetal pr. ha. Ellers skal marken deles op.

Er der et tilsagn med frugt- og bærtillæg på marken, udbetales tillægget, når marken indberettes i Fælles-skema 2023 med en godkendt afgrødekoder. Er der tilføjet et frugt- og bærtillæg i ansøgningsrunden i efteråret 2022, eller søges der Økologisk Arealstøtte under den nye bioordning, skal marken være tilplantet med de godkendte arter senest ved ændringsfristen i maj 2023.

NB! Reglerne er de overordnede for tilskud i 2023, som er Innovationscenter for Økologisk Landbrug bekendt pr. november.2022. Landbrugsstyrelsen har d.d. endnu ikke formuleret de endelige retningslinjer, og det anbefales derfor, at man afventer dem samt inkluderer en rådgiver i design af skovlandbrugssystemer, inden plantning påbegyndes.

Afgrødekoder for skovlandbrug

Afgrøde-kode	Type
482	Skovlandbrug med permanent græs
483	Skovlandbrug med græs i omdrift
484	Skovlandbrug med omdriftsafgrøder
485	Skovlandbrug med permanente afgrøder
487	Skovlandbrug, ikke støtteberettiget

Godkendte frugt/bær-afgrøder og krav til plantetal

Afgrøde-kode	Afgrøde	Mindste plantetal pr. ha
489	Havtorn	1.200
490	Hassel, træ	225
491	Storfrugtet tranebær	20.000
492	Tyttebær	30.000
493	Surbær	1.500
494	Japansk kvæde	600
495	Morbær	400
509	Trækvæde	400
513	Jordbær	20.000
514	Solbær	1.500
515	Ribs	1.500
516	Stikkelsbær	1.500
517	Brombær	1.200
518	Hindbær	2.000
519	Blåbær	1.500
520	Surkirsebær uden undervækst af græs	300
521	Surkirsebær med undervækst af græs	300
522	Blomme	400
523	Blomme	400
524	Sødkirsebær uden undervækst af græs	400
525	Sødkirsebær med undervækst af græs	400
526	Hylde	600
527	Hassel	600
528	Æbler	400
529	Pærer	400
530	Vindrue	1.500
534	Hyben	1.500
535	Bærmispel	1.200
536	Spisedruer	1.500
537	Valnød (almindelig)	100
538	Kastanje (ægte)	100

Sådan måler vi effekterne i skovlandbrug

Af Lisa Mølgaard Lehmann, Ph.d.-stipendiat i skovlandbrug

Formålet med projektet ROBUST er at vurdere og udvikle potentialet for skovlandbrug i Danmark. Det bidrager jeg til gennem mit ph.d.-projekt, hvor jeg måler på, hvilke effekter træerne har i landbruget. Specifik arbejder jeg med at kvantificere afgrødeudbyttet, nitrogenudvaskningen og kulstoflagringen i to skovlandbrugssystemer i Midtjylland.

Skovlandbrugssystemerne, vi undersøger i projektet, er fordelt på to gårde, som begge er økologisk drevet, men derudover meget forskellige. På Sommerbjerg ved Ejstrupholm holdes der malkekvæg, og i skovlandbrugssystemet indgår en mark med fodergræs, hvor kærne græsser i sommerhalvåret. På Nyborggaard ved Vildbjerg dyrkes der korn til humankonsum. På begge marker findes et

8-12 meter højt læbælte, som er placeret midt på marken i en omtrentlig nord-sydgående retning. Læbælterne er etableret midt i 1990'erne og består af træer og buske i tre rækker, hvoraf de højeste er placeret i midterste række. I begge hegn indgår bl.a. eg, ær, kirsebær, røn og grønelt samt tjørn, bærmispel, mirabelle og roser.

På begge lokaliteter har vi anlagt et eksperimentelt forsøg, der følger samme opbygning. I fire forskellige afstande til heget måler vi vækst af afgrøden og høstudbyttet ved at høste i 2x2 meter parceller tre til fire gange over vækstsæsonen i 2021, 2022 og 2023 (markeret med sorte rammer i figuren). Samtidig udtager vi månedligt prøver af jordvand (hvide sugekopper, kaldet lysimetre, 90 cm un-

”

De foreløbige resultater tyder på, der er en tydelig effekt af læbælterne, især inden for to til syv meters afstand fra træerne.

- Lisa Mølgaard Lehmann
PhD

der jorden) og regnvand (røde tragte) samt måler jordfugtigheden (sorte stænger i jorden). Målingerne skal bruges til at bestemme nitrogenudvaskningen. Yderligere har vi udtaget jordprøver i seks intervaller ned til 1 meters dybde for at bestemme jordens densitet og kulstoflagringen i de forskellige dybder. Ved at foretage alle disse målinger i læheget og i forskellige afstande hertil i marken, kan vi vurdere, hvor langt ude i marken træerne har en påvirkning, hvorvidt denne er positiv eller negativ, samt i hvilken størrelsesorden effekten ses.

Derudover er vi også i gang med at opmåle og kortlægge alle træ- og buskarterne i læbælterne, så vi kan estimere kulstoflagringen i disse.

Her cirka halvandet år inden i projektet har vi allerede akkumuleret en masse data. Det er for tidligt endnu at konkludere på sammenhængen mellem forskellige parametre og effekter, men de foreløbige resultater tyder på en tydelig effekt af læbælterne, især inden for to-syv meters afstand fra træerne. At der ses både positive og negative effekter er dog ikke dårligt, da det er de samlede resultater af alle de effekter, vi måler, som er den afgørende faktor for potentialet for skovlandbrug i Danmark.

Kulstoflagring i æbletræers overjordiske vedmasse

Af August Hermann Søndergaard

Jeg er netop blevet færdiguddannet som agronom med specialisering i produktion og miljø fra KU, som i folkemunde stadig kaldes KVL eller landbohøjskolen. Igennem min uddannelse har skovlandbrug været en spirende interesse for mig. Hen over vinteren skrev jeg et specialeprojekt, som gik ud på at udvikle en håndfuld modeller til at estimere kulstoflagring i æbletræers overjordiske vedmasse. Det er interessant, for det første, fordi man i så fald vil kunne beregne omfanget af klimakompensation til landmanden for at plante træer i det åbne land. For det andet er æbletræer den træart, flest danske landmænd i første omgang vil kunne se dem selv plante på deres marker.

Biomasseakkumulering i skovlandbrugstræer

Jeg var oprindeligt sikker på, at specialet overordnet skulle handle om skovlandbrug, men var ikke mere præcist tunet ind på et emne. Imidlertid havde jeg et øje på en ny Ph.d.-stilling, som omhandlede at undersøge effekterne ved at inddrage træer i danske landbrugssystemer. Den blev hurtigt afsat til den dygtige og rare Lisa Mølgaard, og jeg fik den ide, at jeg kunne bidrage med mit speciale til hendes projekt. Det var Lisa meget imødekommende overfor. På den måde blev jeg en del af et større forskningsteam, Lisas vejledere blev også mine, og Julie Rohde Birk fra Innovationscenter for Økologisk Landbrug (ICOEL) var interesseret i at være virksomhedsvært for specialet. Lisas projekt rummede flere emner, og jeg valgte estimering af biomasseakkumulering i skovlandbrugstræers ved, da dette især vakte min nysgerrighed.

Fra en meget hjælpsom og venlig frugtavlskonsulent ved navn Hanne Lindhard, lød anbefalingen udelukkende at tage prøver fra sorten Elstar. Det er nemlig en af de mest dyrkede sorter både herhjemme og i nærliggende lande.

Sorten bærer en virkelig sprød og velsmagende frugt, der gør sig velegnet som forplejningssnack under feltarbejde og glimrende i en efterfølgende databehandlings-trifli. Herudover blev projektet også velsignet med fondsmidler fra Fællesfonden og Idagaard fonden, som herfra skal have stor tak for deres støtte. På trods af dette, var projektet begrænset på både tid og ressourcer, så det blev besluttet at nøjes med indsamling af prøver fra krone og stamme.

Prøveindsamling fra 10 æbleplantager

Det generelle indtryk er, at skovlandbrugssystemer i Danmark vil rumme ekstensivt forvaltede træer med vilde grundstammer og god plads imellem sig. På trods af dette blev prøvetagningen indsamlet fra nogle meget specialiserede systemer hos de danske frugtavlere. Det viser sig at de fleste æbler i dag produceres i intensivt dyrkede æbleplantager, som langt fra lever op til det romantiske billede, man som uindviet studerende kan have om en frugtland. Her står æbletræerne tæt i rækker med juletræs-formede kroner på stammer med så sølle et rodnet, at de må læne sig op ad et wiresystem. Ja, og det blev så de træer, jeg indsamlede data fra. Simpelthen fordi det var de mest tilgængelige og budgetvenlige. Hvilket siger noget om danske frugtavlere, som jeg lærte, er et flinkt folkefærd.

Det var ikke svært at finde 10 æbleplantager, hvorfra jeg kunne tage prøver af træer doneret til projektet. Endda med en bred alders- og størrelses-variation, så det var til at lave brugbar statistik ud fra. Hen over et par uger mellem november og december gjaldt det om at komme rundt i hele landet og fælde æbletræer. Af og til i snevej og gerne under tidspres, da det på denne årstid bliver tidligt mørkt. For de store træer tog det ofte længere tid

at indsamle, hvorfor det skete et par gange, at jeg måtte stå midt ude blandt rækker og atter rækker af æbletræer med sne til knæene og operere uden andet lys end dét fra pandelampens skær.

Beregning af biomasse fra skiver af stammen

Indenfor biomasseestimering af skovtræer kan man beregne biomassen ud fra nogle bestemte formler, i fald man har indsamlet skiver af stammen i et regelmæssigt højde-interval fra jorden og op, samt stikprøver af grene fra kronen. Sådan blev det også klareret med disse æbletræer, og data blev høstet i en kvalitet høj nok at kunne udvikle

en række nøjagtige allometriske modeller. Tre primære resultater kom da til syne: En model, som giver et rimeligt præcist estimat for træets biomasse, hvis den fodres med en gennemsnitlig stammediameter i en bestemt højde over jorden fra en vilkårlig bevoksning. Grundstammen bør inkluderes i prøvetagningen, eftersom rumtætheden her er højere sammenlignet med resten af stammen.

Skovlandbrug kan binde fire megatons CO₂

Jeg gav mig i kast med at anvende modellen i et fiktivt scenarium, som er stærkt forsimplet, men nok også det mest interessante, eller i hvert fald det letteste at forholde sig til.

Hvis vi antager:

- at vi nu har rundet et areal på 150.000 ha dansk skovlandbrug, som Innovationscenter for Økologisk Landbrug har foreskrevet, at vi vil i 2030,
- at det hele er alley-cropping-systemer med intensivt dyrkede æbletræer af sorten Elstar arrangeret i rækker med markafgrøder imellem sig,
- at de alle har en stammediameter på 10 cm, og at rodbiomassen er 20% af den overjordiske biomasse (en antagelse ud fra lignende arbejde med skovtræer)

så vil den mængde CO₂, som er bundet fra atmosfæren i træets overjordiske og underjordiske biomasse være fire megatons. Til sammenligning var den danske udledning af CO₂-ækvivalenter indenfor landets grænser i 2021 44 megatons. Det er med dette scenarium klart, at det ikke bliver dette system, som alene skal løse klimakrisen, men set i forhold til, at dets hovedformål er at producere fødevarer, så er det en gavnlig sideeffekt i betragtelig grad - og mange bække små ...

... det skete et par gange, at jeg måtte stå midt ude blandt rækker og atter rækker af æbletræer med sne til knæene ...

- August Hermann Søndergaard
Agronom

På inspirationsrejsen var der rig mulighed for at nærstudere flere forskellige skovlandbrugssystemer, træer og buske.

Inspirationsrejse: Skovlandbrug og nødde- produktion i England

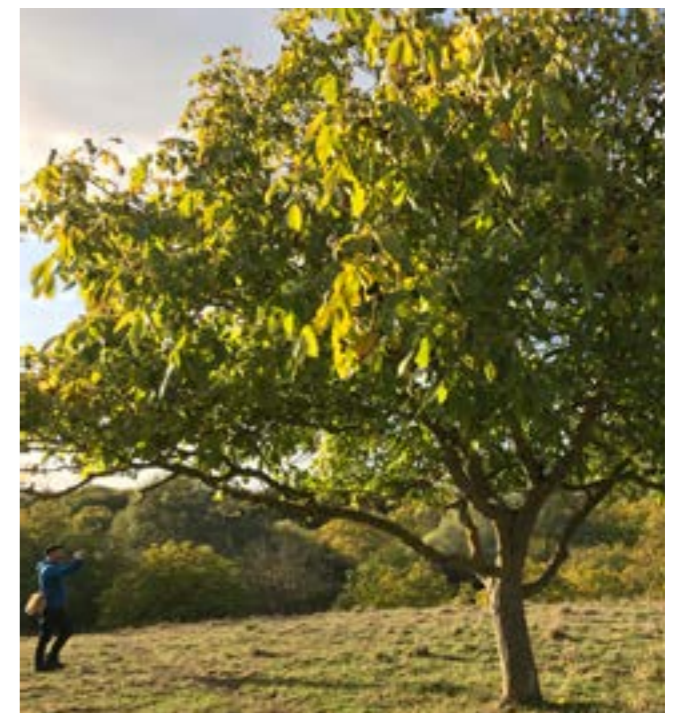
I starten af oktober var en gruppe skovlandbrugsengagerede på skovlandbrugsfaglig tur til England, hvor de besøgte og erfaringsudvekslede med nogle af de mest vidende og garvede skovlandbrugere i vores geografiske nærområde. De 30 deltagere besøgte bl.a. Wakelyns, hvor et komplekst og meget velorganiseret skovlandbrugssystem blev etableret i 1994 af Martin Wolfe, hvis søn David Wolfe i dag har overtaget og videreudviklet driften.

De mødte også en anden pionér inden for moderne skovlandbrugssystemer, Stephen Briggs, som sammen med sin hustru har opbygget et velfungerende skovlandbrug med

et miks af almindelige markafgrøder og rækker af æbletræer. Turen gik også forbi Martin Crawfords skovhave og nøddeproduktion, som udgør et af de bedste eksempler i tempereret klima, og skovlandbruget hos Helen Browning Organics, som er grundlagt af lederen af Soil Association, hvor Ben Raskin kyndigt guidede gruppen rundt i flere forskellige skovlandbrugssystemer. Sidst men ikke mindst besøgte gruppen det berømte rewilding area og regenerative landbrug på Knepp Estate, hvor Russ Carrington viste rundt, inden turen igen gik mod Danmark, hvor nye netværk, viden og inspiration fra turen nu kan sættes i værk og udfolde sig i praksis.

Inspirationsrejsen gik bl.a. forbi Wakelyns Farm, hvor store arealer med modne skovlandbrugssystemer skaber diversitet og levesteder for et stort antal insektarter.

Fotoreportage fra plantning på høstmarked

Innovationscenter for Økologisk Landbrug, Skovdyrkerne og projekt ROBUST Skovlandbrug et bæredygtigt landbrugssystem for planteavl og mælkeproduktion plantede træer hos Øko Ged og Grønt med hjælp fra mange planteglade gæster på årets Økologiske Høstmarked, som lærte om træplantning og skovlandbrug.

På dagen hørte interesserede om principperne i skovlandbrug og om effekterne heraf på kulstoflagning, kvælstof-

udvaskning, øvrige afgrøder og husdyrs foderværdi og velfærd, og alle fik mulighed for at gribe en spade og deltage i en praktisk minidemonstration af, hvordan træplantning foregår. Interessen for træers effekter var stor blandt de fremmødte, og især kulstofbinding og biodiversitet var emner, som de fremmødte interesserede sig meget for.

Innovationscenter for Økologisk Landbrug
Agro Food Park 26
8200 Aarhus N

+45 78 78 01 20
info@icoel.dk

Følg os

